

FDUV:s utlåtande om Finlands sjätte periodiska rapport om genom-förändret av ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

Ärende: VN17642/2022

Inlämnat via e-tjänsten utlåtande.fi 29.9.2022.

1. Resurserna för de brottsbekämpande myndigheter som hanterar hatbrott bör ökas och stärkas och nödvändig utbildning för att effektivt förebygga och bekämpa hatbrott och förkorta målens behandlingstid tillhandahållas. Vad beträffar finansieringen av verksamhet som främjar tolerans och interkulturell dialog bör man övergå från projektbaserad verksamhet till mer strukturella och hållbara metoder.

-

2. Tillsammans med samerna bör ett allmänt accepterat system för att upprätta vallängder tas fram i syfte att nå en tillfredsställande balans mellan befolkningsgruppens behov att bevara sina självstyrelsestrukturer å ena sidan och principen om individuell självidentifikation å andra sidan. Denna process bör vara inkluderande och sikta på en överenskommelse om kriterierna för att tas upp i vallängden, om en besvärsmekanism gällande tolkningen av dessa kriterier och om en längre tidsram för beslut om ansökningar.

-

3. Sametingets rätt till inflytande bör stärkas betydligt, både i lagstiftning och i praktiken, bland annat genom att tilldela sametinget de nödvändiga resurserna och tillhandahålla berörda tjänstemän på nationellt och lokalt plan utbildning om den korrekta tillämpningen av "skyldigheten att förhandla". Även om en ändring av sametingslagen har högsta prioritet, bör myndigheterna skyndsamt säkerställa sametingets aktiva deltagande så länge lagen inte har ändrats.

-

4. Den samhälleliga konsensusen kring Finlands tvåspråkighet på finska och svenska bör värnas genom insatser för att öka kunskapen med stöd av ett uttalat engagemang på högsta politiska nivå. Oavsett de grundlagsenliga skyldigheterna bör de finländska myndigheterna föra en öppen dialog med den svensktalande befolkningen om deras

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

prioriteringar för att se till att åtaganden gällande offentlig service på svenska är realistiska, effektiva, tilldelas tillräckliga resurser och blir regelbundet uppföljda.

FDUV anser att det i lagberedningen kring vårdreformen finns relativt starkt skydd för tjänster på svenska. Däremot är vi oroliga över att den svenskspråkiga befolkningen inte i tillräckligt hög grad har beaktats inom en del av de tvåspråkiga välfärdsområdena, vilket kan leda till avsaknad av svensk förvaltning och underbudgetering för svenskspråkiga tjänster. Planeringen av tjänsterna utgår ofta från majoritetsbefolkningens behov. Att försöka skapa svenskspråkiga vårdstigar som passar ihop med de finskspråkiga i efterhand kan vara svårt och leder lätt till oändamålsenliga, ojämlika tjänster för minoritetsbefolkningen. I stället borde vårdstigarna utvecklas parallellt och med utgångspunkt i utbyte av expertis.

Ett exempel på brister i resurser gällande hälsofrågor för svenskspråkiga var bristen på lättläst information på svenska om coronavirusets spridning i Finland. THL- institutet för hälsa och välfärd upprätthöll på sina sin webbplats en webbportal på lättläst finska, inkluderat instruktioner för hur man kan skydda sig själv och andra i sin närhet. THL motiverade bristen på instruktioner på svenska med resursbrist och valde i stället att via sin webbplats hänvisa till FDUV:s webbplats, på vilken vi i mån av möjlighet erbjöd information på lättläst svenska. För detta erbjöds inga tilläggsresurser. FDUV anser att motsvarande viktig samhällsinformation hör till myndigheternas skyldigheter för vilka nödvändiga resurser borde ha beviljats.

5. Ett flexibelt och öppet förhållningssätt till ramkonventionens tillämpningsområde bör bevaras och en dialog etableras med företrädare för det karelska folket, med syftet att stärka deras skydd i den nationella lagstiftningen.

6. Det splittrade systemet med flera olika likabehandlingsorgan bör förenklas i nära samverkan med företrädare för nationella minoriteter. I synnerhet bör diskrimineringsombudsmannens och diskriminerings- och jämställdhetsnämndens mandat utvidgas till att omfatta även arbetslivet, nämnden ges rätt att utdöma skadestånd och ombudsmannen tilldelas tillräckliga resurser för att utföra sina uppgifter.

FDUV stöder denna förändring. Enligt Diskrimineringsombudsmannens årsrapport 2020 hör frågor kring funktionsnedsättning och arbetsliv till de vanligaste som kom till DO:s kännedom. Det finns en stor risk för att personer med intellektuell funktionsnedsättning är särskilt utsatta för missbruk på arbetsmarknaden, till exempel då det gäller arbetsskydd och - förmåner. Samtidigt är det konstigt att den övervakande diskrimineringsmyndigheten saknar mandat att ingripa i diskrimineringsfall på arbetsmarknaden.

7. I nära samverkan med samerna bör det säkerställas att beslut som gäller användningen av traditionellt samiska områden inte på ett negativt sätt påverkar samernas möjligheter att bevara och utveckla sin kultur i området. För att trygga

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

samernas kulturella och institutionella autonomi bör myndigheterna fortsätta söka konsensus om en reform av den relevanta lagstiftningen och sträva efter att ratificera ILO:s konvention 169 om ursprungsfolk och stamfolk och den nordiska samekonventionen.

8. Det bör säkerställas att den svenskspråkiga befolkningen i praktiken har tillgång till hälsovård, sjukvård och socialvård på sitt modersmål. Särskilda ansträngningar bör göras för att förhindra multipel diskriminering av svenskspråkiga barn, äldre och personer med funktionsnedsättning när de använder dessa tjänster. Myndigheterna bör noga övervaka och vid behov vidta åtgärder för att tillgodose den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter i tingsrätterna.

År 2016 ratificerade Finland FN-konventionen för personer med funktionsnedsättning CRPD, i vilken konstateras att ett land inte får upprätthålla segregeringssystem på grund av diagnos. Som en följd av detta ska Finland avveckla specialomsorgsdistrikten och de institutioner som upprätthålls för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Finland kommer också vid årsskiftet 2022-2023 genomföra en stor vårdreform, då social- och hälsovård samt räddningsväsendet förflyttas från kommuner och sjukvårdsdistrikt till 21 välfärdsområden samt Helsingfors stad.

FDUV är oroligt över utvecklingen av tjänsterna för svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning. I stället för att stärka bastjänsterna och samarbeta över välfärdsområdesgränser på svenska verkar den politiska viljan handla om att bevara status quo och också i fortsättningen upprätthålla det gamla specialomsorgsdistriktet i Svenskfinland. Vi anser det diskriminerande och mot funktionshinderkonventionens anda att svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning inte heller i framtiden ses som fullvärdiga invånare inom vårdområdena, utan tvingas förlita sig på en gammalmodig struktur som inte i dagens läge kan erbjuda det moderna, snabba expertstödet som behövs. I längden tror vi att detta kommer att leda till att modersmålet blir ett hinder för denna grupp, som tvingas välja bort svenskan för att få tillgång till adekvata tjänster (på finska). Detta sker ofta i regioner där svenskan är ett minoritetsspråk. Även Språkbarometern 2020 bekräftar att det är mer utmanande att få service på svenska om man bor i en kommun där svenska är minoritetsspråk.

FDUV är också skeptisk till att de lagstadgade nationalspråksnämnderna kommer att ha faktisk makt att påverka tjänsterna på svenska inom de respektive välfärdsområdena. Detta eftersom det saknas tvång för välfärdsområde att allokera resurser till nationalspråksnämndernas förfogande. FDUV framhåller även vikten av att även de tvåspråkiga välfärdsområdenas funktionshinderråd får tillräckligt med resurser för att utföra sitt uppdrag på de båda nationalspråken.

Det som särskilt försvårar tillgången till svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster är bristen på svensk-kunnig personal. Finland behöver bland annat genomföra utbildningspolitiska åtgärder för att åtgärda den skriande bristen på social- och hälsovårdspersonal som har möjlighet betjäna befolkningen på svenska. Det är viktigt att

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

involvera såväl svensk- som finskspråkiga samt personer med främmande språk som modersmål i dessa åtgärder. Inställningen till det svenska språket hos den finskspråkiga majoritetsbefolkningen är avgörande för att kunna lösa dagens utmaningar och brister i svenskspråkig service.

Som ett redskap i stävjande av ökade kostnader kommer allt fler tjänster att erbjudas digitalt. FDUV är oroligt över att fokus just nu verkar vara på teknisk tillgänglighet, då lika stor fokus borde lägga på att också innehållet de facto är tillgängligt. Därtill bör de digitala tjänsterna också utvecklas på svenska. Enligt Språkbarometern 2020 stöter finskspråkiga på betydligt färre problem i användningen av digitala tjänster än svenskspråkiga. Även om tjänsten finns tillgänglig på kan översättningarna vara bristfälliga och länkar till information på svenska saknas. Det är viktigt att säkerställa att digitala tjänster fungerar jämnt på båda språken, annars finns en risk för att det uppstår ett digitalt gap mellan dubbelminoriteten svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning och majoritetsbefolkningen.

I den femte rapporten konstaterades att mycket av det svenskspråkiga mediautbudet på YLE:s kanaler flyttades över till Yle Arenan i samband med sammanslagningen av den svenskspråkiga kanalen YLE TV FEM och YLE TEEMA. Även om de svenskspråkiga underhållningsprogrammen sedan dess ökat på de finskspråkiga kanalerna, är vi oroliga över att resurserna för att producera innehåll på svenska har minskat. Förändringen påverkar förutom äldre svenskspråkiga även svenskspråkiga personer med intellektuell funktionsnedsättning, som på grund av sin funktionsnedsättning inte i lika stor grad kan använda sig av digitala tjänster så som YLE ARENAN.

9. I nära samverkan med samerna bör de lagstadgade rättigheterna klarläggas gällande hälso-, sjuk- och socialvård på samiska i samernas hembygdsområde och mål fastställas som går att uppnå och mäta. Det bör finnas tillräckliga budgetmedel tillgängliga för att dessa mål ska kunna nås. Vidare bör myndigheterna utvärdera behovet av tjänster på samiska utanför hembygdsområdet och, om behovet finns, överväga att stödja tillhandahållandet av vissa tjänster.

-

10. Stödet för undervisning i samiska bör samordnas och särskilt språkbon, fjärrundervisning och lärarutbildning bör uppmärksammas. Vidare bör myndigheterna öka sina insatser för att vitalisera romani och det karelska språket genom att aktivt främja modersmålsundervisning i dessa språk i skolorna.

-

11. Delegationen för etniska relationer (ETNO) bör stärkas i nära samverkan med företrädare för alla minoriteter. Myndigheterna bör i synnerhet öka andelen minoritetsrepresentanter, säkerställa transparensen i valet av medlemmar, öka de budgetära och personella resurserna och överväga att fastställa ETNO:s ställning genom lag.

FDUV

Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

12. Annat om genomförandet av ramkonventionen

FDUV är en riksomfattande intresseorganisation som arbetar för svenskspråkiga personer med intellektuell eller liknande funktionsnedsättning och deras närstående. Förbundet representeras av tio lokalföreningar samt riksföreningen för personer med intellektuell funktionsnedsättning Steg för Steg. FDUV har ca 2850 medlemmar, men betjänar närmare 5000 personer runt om i Svenskfinland.

FDUV anser det beklagligt att utlåtandeförfrågan inte skickades till en enda svenskspråkig aktör. Även FN:s funktionshinderkonvention förutsätter att personer funktionsnedsättning involveras i beslutsfattande processer i frågor som berör dem, genom de organisationer som företräder dem. I fortsättningen önskar vi att utlåtandeförfrågningar som gäller svenskspråkiga och minoriteter även tillsänds FDUV.

FDUV
Nordenskiöldsgatan 18 A, FI-00250 Helsingfors
09 434 23 60 | fduv@fduv.fi

Storalånggatan 60, FI-65100 Vasa
06 319 56 52 | fduv.vasa@fduv.fi

FDUV arbetar för frihet, delaktighet, utveckling och valmöjligheter för alla
– också för dem som behöver stöd i vardagen.